

Nr 390.

Av herr **Magnusson** i Skövde, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, med förslag till stadsplanlag m. m.

Genom lagen den 18 juni 1926 (nr 225) om villkor i vissa fall för ägostyckning och jordavsöndring införes i jorddelningslagstiftningen bestämmelser, avsedda att för myndigheterna bereda möjlighet att på ett tidigt stadium av en begynnande samhällsbildning ingripa reglerande och ordnande på densamma, så att icke en för ett tätare bebyggande olämplig jordindelning skulle uppstå. Härigenom utbröts ur det för 1926 års riksdag framlagda förslaget till ny lag om delning av jord å landet bestämmelser, som voro avsedda att senare träda i kraft, för att däri-genom möjliggöra ett av behovet påkallat tidigare ikraftträdande av den utbrutna bestämmelsen.

Enligt 2 § i nämnda lag ägde Konungens befallningshavande befogenhet att, därest inom visst område större byggnadsverksamhet råde eller vore att förvänta, förordna, att ägostyckning eller jordavsöndring ej finge äga rum eller fastställas annorledes än i enlighet med plan för områdets ordnande, s. k. styckningsplan. Denna plan skulle emellertid icke i detalj angiva, huru fastighetsindelningen skulle äga rum, utan endast utgöra en ersättning för stadsplan. Det ansågs nämligen böra stå öppet för markägaren att vid områdets uppdelning i tomter i största möjliga mån tillmötesgå eventuella köparens önskningar, Det visade sig emellertid ganska snart, att lagen tillämpades på ett sätt, som uppenbarligen icke var med densamma avsett. Sålunda fann sig chefen för lantmäteristyrelsen, generaldirektören Nothin, vilken i egenskap av justitieminister framlagt lagförslaget, föranlåten att i anledning av vissa uppmärksammade förhållanden inom Hallands län fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på sagda förhållande. Även inom andra län har, enligt vad som för-sports, icke saknats tendenser att tillämpa lagen på ett med densamma icke avsett sätt. Från en del håll har försökts att under styckningsplan lägga onödigt stora områden å landsbygden samt att framtvinga sådan plan, så snart genom ägostyckning eller jordavsöndring förekom avskil-jande i ett sammanhang av ett flertal smärre lägenheter för bostadsändamål även å område, där uppenbarligen icke någon begynnande samhälls-bildning av nämnvärd omfattning förelåg.

I 19 kap. 1 § andra stycket i den av 1926 års riksdag antagna lagen om delning av jord å landet, vilken med ingången av år 1928 trätt i kraft, infördes enahanda bestämmelser dock med den väsentliga olikheten, att Konungens befallningshavandes befogenhet att förordna om styckningsplans upprättande borttogs. Bestämmanderätten i det avseendet lades nämligen enligt jorddelningslagen hos skiftesmyndigheterna. Tillämpningen av lagen sker sålunda på det sätt, att det är vederbörande distriktslantmätare som i första hand skall fatta ståndpunkt till frågan, om styckningsplan erfordras vid avstyckning. Överlantmätrarna i länen, vilka ju i sin dagliga gärning erhålla en intim inblick i jorddelningen å landsbygden, åligger det att övervaka, att lagbestämmelsen efterlevs. Har distriktslantmätaren underlåtit att tillse, att styckningsplan upprättas, men överlantmätaren finner sådan erforderlig, hänskjutes frågan till ägodelningsrätten. Det tillkommer sålunda ägodelningsdomaren samt de tre ägodelningsnämndemännen, som ju äro allmänt betrodda, i lant-hushållning kunniga och med ortens förhållanden väl förtrogna, att i första instans avgöra, om styckningsplan över huvud taget skall upprättas. I sista instans avgöres frågan av Kungl. Maj:t i högsta domstolen. Häri-genom föreligger en garanti för, att icke ensidiga intressen få bliva allena gällande, utan att även skiftesdomstolens d. v. s. ägodelningsrät-tens lekmanneelement får tillfälle att fatta ståndpunkt till frågan. Det har nämligen t. o. m. förekommit, att distriktslantmätaren vid avstyck-ningsförrättning förelagts av länsarkitekt upprättad styckningsplan, utan att det förelegat något av myndighet i vederbörlig ordning fattat beslut, att sådan plan skall upprättas. Här kan alltså spåras ett försök att betaga skiftesmyndigheterna deras fria prövningsrätt. Det måste ur alla synpunkter vara lyckligast, icke minst för befolkningen å den egentliga landsbygden, med den enligt jorddelningslagen gällande ordningen, att skiftesmyndigheterna äga avgöra, att styckningsplan skall upprättas, samt den administrativa myndigheten d. v. s. Konungens befallningsha-vande, *huru* den skall upprättas. I sistnämnda hänseende kunna och böra länsarkitekterna med rätta få göra sin speciella sakkunskap gällande.

Det bör i detta sammanhang påpekas, att områdes läggande under stadsplan tagits som skäl för en mycket väsentlig höjning av tax:-värdet oaktat från fastigheten *icke* finnes utsikt att inom överskådlig tid sälja tomter.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 79 till innevarande riksdag med förslag till stadsplanelag har nu jämväl framlagts förslag till ändring i 19 kap. 1 § jorddelningslagen. Här föreslås nämligen ett nytt stycke så lydande: »Finner Konungens befallningshavande, att avstyckningsplan eller byggnadsplan erfordras för visst område, äger Konungens befallningshavande förordna, att i avbidan på planens upprättande avstyckning icke må ske inom området, såvida ej Konungens befallningshavande där-

till lämnar tillstånd». Förslaget innebär sålunda, låt vara i något ändrade ordalag, ett återgående till befogenheten för den administrativa myndigheten att besluta om styckningsplans upprättande. Motiveringen härför (nederst å sidan 138 i propositionen) är den enklast tänkbara, alldenstund det endast anföres, dels att det synes mindre lämpligt, att jorddelningslagen lägger bestämmanderätten hos skiftesmyndigheterna, dels ock att framställda yrkanden om den föreslagna ändringen framkommit. Då emellertid styckningsplanen berör en ren jorddelningsfråga, är det väl ändå skiftesmyndigheterna, som i denna fråga representera sakkunskapen. Det kan därför icke anses tillrädligt eller av verkliga saksakal påkallat att nu frångå en ordning, som den under endast tre år tillämpade jorddelningslagen infört. Det har icke kunnat påvisas något enda fall, då denna ordning utgjort hinder för tillkomsten av styckningsplan, där sådan varit av behovet oundgängligen påkallad. Tvärtom kan det påvisas fall, då skiftesmyndigheterna varit en hälsosam motvikt mot försök att få styckningsplan upprättad i oträngt mål. Det skulle därför vara synnerligen olyckligt, om det framlagda förslaget bleve upphöjt till lag. Det föreslagna nya stycket bör därför helt och hållet utgå eller ock inskränkas att gälla allenast byggnadsplan, som enligt förslaget till stadsplanelag är en enklare plan än stadsplanen för åstadkommande i fall, där så erfordras, av reglering av byggnadsverksamheten.

Med stöd av det anförda tillåter jag mig hemställa,

att förslaget om ändring av 1 § 19 kap. jorddelningslagen icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 13 mars 1931.

Karl Magnusson.
